

עין משפט
גזר מצוה

נא א מיי פייא מהל' חשות הלכה יכ יג טוש"ע אה"ע סימן סח סעיף ג וסעיף ו:

תורה אור השלם

1. ואת עשרת הדיציי הקבל האלה תביא לשר האלק ואת אחיך תפקד לשלום ואת ערבתם תקח: שמואל א יז יח

מוסף רש"י

גט כריתות כותב לאשתו. על תנאי, שאם ימות תהא מגורשת מעכשיו, ופעמים שהא טרוד בלאתו וסולחו מן המלחמה (שבת נו.). מן המעכשיו, ופעמים שהא טרוד בלאתו וסולחו מן המלחמה (שבת נו.). דברים המעורבין בינו לבניה. היינו קדושין, תקת, תבטל ע"י גט שתביא להם מן המלחמה (שם.). בתולה נשאת ליום הרביעי. תקת חכמים היא שמשא נרביעי בשבת (ועי' ב.).

ט:

כל היוצא למלחמת בית דוד גט כריתות כותב לאשתו. פי' בקונטרס שאם ימות במלחמה יהא גט משעת כתיבתו וקשה לר"ת דא"כ מאי כל היוצא אם לא מהני אלא למי שאין לו בנים ויש לו יצם ועוד דתנן במי שאחזו (גיטין עג. ושם) מה היא בלחות הימים רבי יהודה אומר הרי היא כאשת איש לכל דבריה וקאי אמאי דקמי לעיל מינה הרי זה גיטך מהיום אם ממי וכן משמע בתוספתא אלמא אע"ג דלומר מהיום היא אשת איש גמורה כדמפרש בגמרא בלומר מעת שאני בעולם פירוש דהאי דלמר מהיום לא שיחול מיד אלא דעמו שיחול שעה אחת קודם מיתמו דהיינו מעת שהא בעולם ולא אמר מהיום אלא למעוטי לאחר מיתה כלומר מאותו יום שאני בעולם יהא גט ומיהו י"ש לחלק בין מהיום לפירש בדהיא שיחול משעת כתיבה דע"כ משעת כתיבה קאמר שיהא גט ועוד נראה דאפי' אמר מהיום י"ש ליישז פי' הקונטרס דלאו דוקא פירש שאם ימות במלחמה אלא היו מתמים אם לא יחזור מן המלחמה ואגב ריהטיה נקט בקונטרס אם ימות דקתם מי שאינו חוזר מן המלחמה אינו חוזר לפי שמת אלא ה"ה אם נשבה והשתא מהיום דהכא אין שייך לומר מעת שאני בעולם כההוא דמי שאחזו אלא מהיום מיום כתיבה קאמר ואם תאמר והרי חוזר אוריה ונתבטל הגט ויש לומר שהיה מתנה אם לא יחזור בסוף המלחמה והרי לא חוזר לבסוף וניחא לפירוש זה הא דלמרין בפרק הזהב (ב"מ נט. ושם) נוח לו לאדם שיבעול ספק אשת איש ואל יציץ פני חבריו ברבים ומפיק ליה מהאי מעשה דבת שזע דספק אשת איש הואי דללמא יחזור מן המלחמה ור"ת מפרש כותב גט כריתות לגמרי בלא שום תנאי ולפי' קשה אמאי קרי לה ספק אשת איש הא הואי גרושה גמורה ואר"ת דקרי לה ספק אשת איש לפי שהיו מגרשין בצינעא שלא יהא נודע ויקפצו עליהם בני אדם לקדשם ולפי' הקונטרס קשה קצת איך בא עליה למה לא היה ירא שמת יחזור: **א' למיבת לה בתובה ב'**. משמע אם היה בא לב"ד היה נאמן להפסידה כתובתה אע"פ שלאוסרה עליו לא היה נאמן משום דאית לן למימר דשמת אינו בקי בפתח פתוח ואוקמה בחזקת היתר אבל מ"מ כתובתה הפסידה אע"פ שיש לנו לומר שהוא טועה בפתח כתובתה והא הוה " ספק ספיקא ספק אי הוא בקי בפתח פתוח אם לאו ואם תמצא לומר פתח פתוח הוה ספק בלזנום ספק דרשון דאפי' אשת כהן בלזנום לא מפסדה כתובתה ואין לומר דאפי' בספק ספיקא נאנסת והוא אומר לא כי אלא עד שלא ארסמין נאנסת והיה מקמי מקח טעות ואיכא מאן דמפרש לקמן (דף יב:) גבי משארסמתי נאנסתי והוא אומר לא כי אלא עד שלא ארסמין נאנסת והיה מקמי מקח טעות ואיכא מאן דמפרש לקמן (דף יב:) מקח טעות ממאחיס אבל מנה אית לה אלמא משום דבלאותו מנה היו ספק ספיקא לא מפסדה דספק קודם שנתארסה ספק אחר שנתארסה ואם תמצא לומר אחר שנתארסה אימור בלזנום הוה דאי אמרת דאפי' בספק ספיקא נאנסת אלא דאפי' מנה וי"ל דלא חשיב ספק ספיקא כהאי גוונא משום דהאי ספיקא שמה בלזנום היה לא חשיב ספיקא גמורה למיבת לה כתובה דאימור קודם שנתארסה נאנסת והשתא אמי שפיר הא דתנן במתני' (לקמן דף יב.) היא אומרת מוכת עץ אני והוא אומר לא כי אלא דרוסת אשת את וקאמר ר' יהושע שאינה נאנסת ומפסדת כתובתה אי לר' יוחנן מנה אי לר' אלעזר ולא כלום ואע"ג דהוי ספק ספיקא ספק מוכת עץ ויש לה כתובה ואפי' אם תמצא לומר דרוסת אשת אימור תחתיו נאנסה ונסתחפה שדהו ויש לה כתובה אלא ודאי ספק בלזנום לא חשיב ספק " דאימור קודם שנתארסה נאנסה ועוד אומר רבינו יצחק דמוכת עץ לא שכיח דהא דלמרין (לקמן לו:) כולוה נמי בחזוטי מייחבטן היינו אליבא דר"ג אבל רבי יהושע שמעיין דלית ליה טעמא דמייחבטן דקאמר התם (לקמן לו.) חרשת ושוטה י"ש להן טענת בתולין והיינו משום דס"ל דכזבא לא שכיחא: **בא' לאו דקא טעין טענת פתח פתוח.** נראה לפרש דקס"ד דבטענת דמים "ליכא למיחש לאיקדורי דעתא דכיון דליכא דם לבו נוקפו ואין מתקרב אבל בפתח פתוח איכא למיחש שמת יתקרב: **גאמין להפסידה בתובתה.** אור"י דשמואל מודה שפיר דנאמן לאוסרה עליו ולהפסידה כתובתה אינטריך ליה לאשמעיין דלא תימא דלא יהא נאמן אע"ג דקים ליה בפתח פתוח דנימא במזיד משקר להפסידה כתובתה ור"א נמי מני סבר דנאמן להפסידה ונקט לאוסרה לרבותא וכ"ש דנאמן להפסיד כתובתה כדמוכח הסוגיא דלעיל [ומיהו בירושלמי משמע דלר"א אינו נאמן להפסיד כתובתה]: **אבר' בגדי' מצי טעין.** וא"ת מנא ליה דלמא ביהודה נאמנת לומר שזא עליה באירוסין ולא בגליל אבל כשטוענת בתולה הייתי בגליל נמי מהיימנא וי"ל דמשמע ליה אינו יכול לטעון טענת בתולים בכל ענין בין שאומרת שזא עליה מן האירוסין בין שאומרת פתח נעול מצא דביהודה נאמנת במגו דאי בעיא אמרה באירוסין בא עליה ולא בגליל דליכא מגו אבל קשה דמייתי מדיוקא והוה ליה לאסתוי מרישא דקמני (לקמן דף יב:) בתולה אלמנה מן האירוסין כו' ויש להן טענת בתולין וע"כ לענין כתובה איירי דלאוסרה עליו אפילו מן הנשואין נמי יש לה טענת בתולין כיון דכנסה בחזקת בתולה כדמוכח לקמן (דף יב:) דפרקי וניחוש שמת תחתיו זינתה: **בא' לאו דקא טעין טענת פתח פתוח.** וביהודה אע"ג דאיכא חזקה לא מהימן כדפי' בקונטרס א"ג כיון דמתייחד עמה ודאי בא עליה דלא מוקי איניש אנפשיה ואע"ג דגבי יצמה אמרינן (בימות דף קא:) דעד לי' יום מוקי אנפשיה רוב פעמים לא מוקי אנפשיה אפי' שעה אחת דעל דעת כן מתייחד " [עמח] ואיתרע חזקה: **לא דקא טעין טענת דמים.** דהויא טענה ברורה מדאין סדיין מלוכלכים בדם ונראה דבטענת פתח פתוח וטענת דמים דשמעמין איירי שהיא טוענת שהוא בא עליה באירוסין או אומרת בתולה הייתי וא"ת ונהיימנא לדידה במגו דאי בעיא אמרה משארסמתי נאנסתי דנאמנת לר"ג דפסקין לקמן (דף יב:) כוותיה וי"ל דאינה מודה בראון שנבעלה מאחר ועוד דאין זה מגו דמייסכלא נפשה מכהונה אבל קשה דליהמנה במגו דאי בעיא אמרה מוכת עץ אני אפי' לרבנן דלקמן (דף יב:) דלמרי מוכת עץ כתובתה מנה דאין זה מגו דאינה רוצה להפסיד כלום מכתובתה מ"מ נאמנת במגו דאי בעיא אמרה מוכת עץ אני תחתין ונסתחפה שדהו לכך נראה דהוי מגו במקום חזקה דאין אדם טורח בסעודה ומפסידה אע"ג דבעי' היא בפ"ק דבבא בתרא (דף ה: ושם) אי אמרינן מגו במקום חזקה או לא שמת חזקה דהכא עדיפא ואי לא אמרינן מגו להוציא אחי נמי שפיר:

בתולה נשאת פרק ראשון בתובות

גט כריתוס **כותב לאשתו.** שאם ימות במלחמה יהא גט מיום כתיבתו והרי מת אוריה במלחמה: **דכתיב.** במלחמת שאלו ואת אחיך כו' ודוד למד משיי אביו להנהיג שאף היוצאין למלחמותיו עושין כן: **דברים המעורבים בינו לבניה.** אלו קדושין: **סתח.** מטול מציניהם על ידי גט: **אף אגן נמי תנינא.** דטוען פתח פתוח מנאמרי אסרה עליו ולא אמרינן לא קים ליה: **איקרורי דעסא.** עד שני בשבת הבאה: **ולמאי.** קפדי רבנן אי מקררא דעתיה: **ניסיב לה.** מה לנו להפסידה והרי הוא נותן מדעת: **אלא לאו לאוסרה.** הוא דקפדינן שלא יקרב דעמו ויקיים את האסורה לו. אלמא כי אחי וטעין אסרינן לה עליה: **טענת דמים.** דטענה מזכורת היא וליכא למימר לא קים ליה אלא בפתח פתוח אימא לך לא קים ליה: **להפסידה כתובתה.** על פי עצמו. וטעמא לקמין מפרש חזקה אין אדם טורח בסעודה ומפסידה: **האכול אגל חמיו.** בימים שצין אירוסין לנשואין: **אין יכול לטעון טענת בתולים.** כשתכנס לתופה: **פניו שמטייחד עמה.** ביהודה היו מייחדין אותם כדי שיהא לבו גס בה: **ביהודה אמאי לא.** האומר פשיטא לי שלא באמי אליה והא ודאי מאחר זינתה" שזיה עליה חתיכה דאיסורא מה לי גליל מה לי יהודה: **אלא לאו עליה באירוסין ובגליל מני טעין דהא לא נתייחד: מאי לאו דקטעינ טענת פתח פתוח מנאמרי.** דאע"ג דאין עדים בדבר זה ולא טענה מוכחת אלא עליה סמכין דלמרין אי לאו דקושטא הוא לא היה מפסיד סעודתו ואם היה שנואה מתחלה היה מגרשה ולא טרח בסעודת נשואין. ומיהו ביהודה לא מהימן שמת בעל בימי אירוסין ושכח או הערה זה מתוך חבתה ולא ידע ששיבר בתוליה: **לא דקא טעין טענת דמים.** לעולם אימא לך בדבר שאינו יכול לבדור אינו נאמן להפסיד כתובתה דיוקא דמתני' דדייקין הא בגליל מני טעין דטעין טענת דמים וכגון שהיו להם שושבינים שמשמשו אותן ולא נעשית אונאה בדבר ולא ראה וליבד וטענה ברורה היא: חכמים

להפסידה **כתובתה.** וביהודה לא מפסידה על פיו דלמרין הוא בא עליה באירוסין ובגליל מני טעין דהא לא נתייחד: **מאי לאו דקטעינ טענת פתח פתוח מנאמרי.** דאע"ג דאין עדים בדבר זה ולא טענה מוכחת אלא עליה סמכין דלמרין אי לאו דקושטא הוא לא היה מפסיד סעודתו ואם היה שנואה מתחלה היה מגרשה ולא טרח בסעודת נשואין. ומיהו ביהודה לא מהימן שמת בעל בימי אירוסין ושכח או הערה זה מתוך חבתה ולא ידע ששיבר בתוליה: **לא דקא טעין טענת דמים.** לעולם אימא לך בדבר שאינו יכול לבדור אינו נאמן להפסיד כתובתה דיוקא דמתני' דדייקין הא בגליל מני טעין דטעין טענת דמים וכגון שהיו להם שושבינים שמשמשו אותן ולא נעשית אונאה בדבר ולא ראה וליבד וטענה ברורה היא: חכמים

להפסידה **כתובתה.** וביהודה לא מפסידה על פיו דלמרין הוא בא עליה באירוסין ובגליל מני טעין דהא לא נתייחד: **מאי לאו דקטעינ טענת פתח פתוח מנאמרי.** דאע"ג דאין עדים בדבר זה ולא טענה מוכחת אלא עליה סמכין דלמרין אי לאו דקושטא הוא לא היה מפסיד סעודתו ואם היה שנואה מתחלה היה מגרשה ולא טרח בסעודת נשואין. ומיהו ביהודה לא מהימן שמת בעל בימי אירוסין ושכח או הערה זה מתוך חבתה ולא ידע ששיבר בתוליה: **לא דקא טעין טענת דמים.** לעולם אימא לך בדבר שאינו יכול לבדור אינו נאמן להפסיד כתובתה דיוקא דמתני' דדייקין הא בגליל מני טעין דטעין טענת דמים וכגון שהיו להם שושבינים שמשמשו אותן ולא נעשית אונאה בדבר ולא ראה וליבד וטענה ברורה היא: חכמים

מסורת הש"ס

א) שבת נו. ב) ג' [נעיל ב.], ג) לקמן יב. ד) [דטענת דמים מתקביר כשתייחד עמה אם היו אז דמים בשעת תשמיש היתה מרובה לנציה ולאמה או לפעלה כדי שלא יהא לו לב עליה כששאלה וס"ד דטענת דמים אף ביהודה יכול לטעון אלא בפתח אינה מוכרת אם פתחה נעול או לא ואינה מגדת והשמת אחי שפיר דלא פריך מרישא דפשיטות איכא לאוקמי בטענת דמים. ת"י עה"ג. וכתוב' הרשב"א מנאחי יפי' דבטענת דמים ביהודה נמי ס"ד דמהימן דליכא למימר שזח דאם אימת דהוה דם כשתייחד עמה לא היה שוכח אלא בפתח פתוח איכא למימר דלא אסיק אדעתיה וא"ת מ"מ אם אס אימת דפתח לה פתח היו דם וי"ל דלפשר למיפתח פתח בלא דם ולפי' ר"ח איכא לאוקמי בנזוגת שגלו דמיה שפתח פתחה ולאו אדעתיה כיון דליכא דם ובכל בתולה אפשר לפתוח בלא דם כשמואלא מיהו האס דשמואלא נמי משמע דפתחה נעול מדאין ריהא נדקא ושמת י"ש לומר דמתחת דם נמי אין ריהא נדקא. ע"כ, ב) דף יא. א) כה"א שוניה, ו) כתי' עה"ג וי"מ דהכא לא חשיב ספק ספיקא דאין יעולין להסתפק ולומר בירשא ספק בלזנום ספק דרשון דאפי' אשת כהן בלזנום לא חשיב אלא חדא ספיקא והי"ג כה"א דרוב בקיין בפתח פתוח והוה ליה לענין כתובה רובא וחזקת ממונא ותו ליכא אלא חדא ספיקא אבל לענין לאוסרה איכא למימר סמוך מיעוטא דאין בקיין לחזקה ואיתרע רובא והוי ליה פלגא ופלגא והוי ספק ספיקא ולי"ג דה"פ אי למיבת לה כתובה ואיירי בטענת דמים דלענין כתובה איכא למיחש לאיקדורי דעתיה בטענת דמים, ו) ונהאי שניחא לא מיתוקמא מתני' בפחות מג' שנים. ת"י עה"ג, ט) ונלפי פי' ר"ת אחי שפיר דמייסכתבר ליה לאוקמי מתני' בכל הנשים אפי' בנזוגת ומוכת עץ דאין להם דמים ועי"ל מאי לאו דקטעינן אף פתח פתוח דאיירי מתני' בכל ענין שטיעמין, ו) כ"ה בדפו"ר,

אמר